
A 6

---

15. modul

KÉSZÍTETTE: BÓTA MÁRIA–KŐKÚTI ÁGNES

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A tudatos észlelés, a megfigyelés és a figyelem fejlesztése. Tapasztalatszerzés a mennyiségi tulajdonságokról. A számok nagyságviszonyainak mélyítése. Az időben való tájékozódás fejlesztése.
Időkeret	3 óra
Ajánlott korosztály	6–7 évesek, 1. osztály 10–11. hét
Modulkapcsolódási pontok	Tágabb környezetben: kerestetantervi NAT szerint: környezeti nevelés, énkép, önismeret, tanulás Kompetenciaterület szerint: szociális és környezeti. Szűkebb környezetben: saját programcsomagunkon belül: a 8., 9., 10. és 14. modul. Ajánlott megelőző tevékenységek: tájékozódás közvetlen környezetben, mennyiségi tulajdonságok megfigyelése.
A képességfejlesztés fókuszai	A megismerési képességek fejlesztése: megfigyelés, összehasonlítás. Beclés, mérés képességének alapozása. Mennyiség- és számfogalom mélyítése az 5-ről szerzett tapasztalatokkal. Szöveges feladat előkészítése, induktív, deduktív gondolkodás. Sorba rendezés, szétválogatás. Tájékozódás az időben.

AJÁNLÁS

Ebben a modulban az előzőhöz hasonlóan kiemelt feladat a számfogalom mélyítése, a 6 bontott alakjainak sokoldalú megtapasztalása tevékenykedtetéssel.

A szöveges feladatok előkészítése kapcsán foglalkozunk az időben való tájékozódás fejlesztésével. Erre a későbbiekben is sok időt kell szánni. Itt is szerepel számjelírás, melynek javasolt algoritmusát megtalálható a 9. modulban.

TÁMOGATÓRENDSZER

C. Neményi Eszter–Sz. Oravecz Márta: *Útjelző az 1. osztályos matematika tanításához*

ÉRTÉKELÉS

A modulban **folyamatos megfigyeléssel** követjük:

- az észlelés pontosságát,
- a megfigyelés tudatosodását, irányíthatóságát,
- a megfigyelt viszony kifejezésének képességét szóban,
- az alakuló ismeretek memorizálásának és felidézésének képességét,
- az időben való tájékozódás képességét,
- a hosszabb távú memória fejlődését.

MODULVÁZLAT

Időterv: 1. óra: kb. I. és II. 2–4.
2. óra: kb. II. 5–9.
3. óra: kb. II. 10–13.

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése						
A	Beszélgetés az időjárásról, az őszelekről, az évszakok sorrendjéről	figyelem, szerialitás, kommunikáció	minden gyerek	frontális	beszélgetés	naptárból kivágtott, őszi képek
II. Az új tartalom feldolgozása						
	1. Képek sorba rendezése a történet időrendje szerint	figyelem, szerialitás	minden gyerek	frontális	beszélgetés	Fák/1-4 (1. melléklet)
	2. A változás tudatosítása eljátszással, elmondással Tájékozódás az időben: mi történt előbb? Mi történt később?	figyelem, szerialitás, időbeli tájékozódás	minden gyerek	frontális	tevékenykedtetés, megbeszélés	1. melléklet, 6 db őszi falevél
	3. A 6 felfogása globálisan, számlálás nélkül, bontott alakban, különféle tulajdonságok és elrendezés szerint Miből van 6 a környezetünkben, a tanteremben? Gyorsolvasás	megfigyelés, beszélgetés, összességlátás	minden gyerek	frontális	beszélgetés, tevékenykedtetés	1. feladatlap Gyorsolvasási fólia (2. melléklet)

Változat	Lépések, tevékenységek (a melléletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	4. Számjelírás	nagymozgás, grafomotorika, mozgásos emlékezet, azonosítás, megkülönböztetés, pontosság, tájékozódás térben és síkban, formaemlékezet, alakállandóság	minden gyerek	frontális osztálymunka	tevékenykedtetés	írólap, feladatlap, gyurma, zsenília, szívószál, ragasztó, ecset, festék „Számírás”
	5. Számlálás, számok sorbarende- zése, számszomszédok keresése	számlálás	minden gyerek	egyéni munka, frontális	tevékenykedtetés	golyós számológép minden gyereknek, vagy gyerekenként 12 szem bab és 1 pohár
	6. A 6 bontott alakjainak előállításá sokféle- képen: hanggal koronggal ujjakon	kombinatív készség, finommozgás	minden gyerek	frontális, egyéni, páros	tevékenykedtetés	számolókorongok
	7. Bontott alakú számok szétválogatása, leolvasása dominó segítségével	rendszerezés, szétválogatás, indukció, dedukció	minden gyerek	páros	tevékenykedtetés	páronként egy dominókészlet, valódi játék- vagy fóliázott kártyán (3. melléklet)
	8. Mérés színes rúddal, szőnyegezés csupa egyformával	mennyiségi következtetések előkészítése	minden gyerek	egyéni	tevékenykedtetés	színes rúd

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tan- anyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	9. Szőnyegezések két rúddal	absztrahálás	minden gyerek	egyéni	tevékenykedtetés	színes rúd
	10. Állítások az előbb, később, tegnap, holnap szavak használatával Ezek igazságtartalmának eldöntése, igazzá tétele	logikai gondolkodás, tájékozódás az időben	minden gyerek	frontális	megbeszélés	
	11. Nyitott mondatok igazzá tétele	logikai gondolkodás, absztrahálás, matematikai nyelv használata	minden gyerek	frontális	megbeszélés	fa rajza (1. melléklet) falevelek (16 valódi levél)
	12. A 6 bontásának gyakorlása	absztrahálás, matematikai nyelv használata	minden gyerek	frontális és egyéni	tevékenykedtetés	színes korongok, 1. feladatlap

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

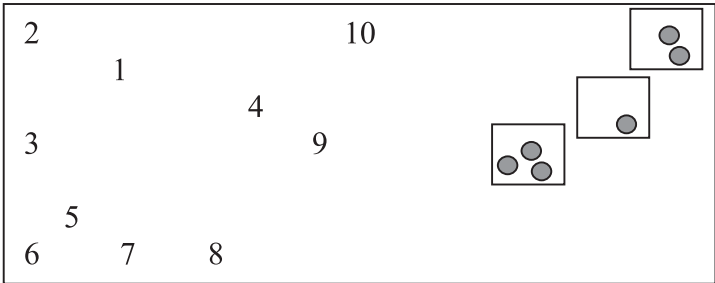
I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Beszélgetés az időjárásról, az őszeről, az évszakok sorrendjéről A tanító az időjárásról kezdeményez beszélgetést. „Milyen idő van ma? Fáztatok-e reggel? Milyen volt az idő tegnap? Észrevettetek-e valamilyen változást?</p> <p>Milyen évszak van most? Ősszel általában milyen szokott lenni az időjárás? Milyen változás történik a növényekkel?</p> <p>Milyen évszak volt az ősz előtt? Milyen évszak következik utána?”</p>	<p>A gyerekek elmondják a tapasztalataikat.</p> <p>Pl. Tegnap esett az eső, mára elállt. Ma hidegebb van, mint tegnap.</p>

II. Az új tartalom feldolgozása	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>1. Képek sorbarendezése A tanító 4 képet helyez a táblára. „Ugyanazt az őszi fát fényképezték le négyszer. Milyen sorrendben készültek a képek? Melyiket láthatták legelőbb? Melyik lehet a következő?” (Az egyik képen a fán 6 falevél van, a többin folyamatosan hullanak a levelek, egyre kevesebb van a fán, egyre több ereszkedik földre. 1. melléklet.) A képeket kiteszi a táblára a helyes sorrendben. A képek alapján megbeszélik, hány levél volt a fán, mozzanatonként mennyi hullott le róla. „Hány levél volt először a fán? Számoljátok meg magatokban!” „Számoljuk meg közösen is, ahogy mutatom!” „Hány levél hullott le először? Mennyi van a fán ezen a képen?” – mutatja a második képet. „Mi történt ezután?” – Hasonlóan végignézik közösen mindegyik képet, megálapítják a lehullott és a fán maradt levelek számát.</p>	<p>2 gyerek a táblánál sorba rendezi a képeket. Megindokolják, miért ezt a sorrendet választották. A többiek ellenőrzik, megbeszélik, elfogadják-e a megoldást. Ha nem, új sorrendet javasolnak.</p> <p>Néhány gyerek megmondja, mennyit számolt, utána közösen, hangosan is megszámlálják Egyéni számlálás után válaszolnak.</p>
<p>2. A változás tudatosítása eljátszással, elmondással Tájékozódás az időben: mi történt előbb, később?</p> <p>A tanító eljátszatja egy gyerekekkel az eseménysort: a gyerek lesz a fa, faleveleket kap a kezébe, és a képeknek megfelelően „elhullatja” azokat.</p>	<p>Egy valaki folyamatosan meséli az eseménysort a zajló történés szerint.</p>
<p>3. A 6 felfogása globálisan, számlálás nélkül, bontott alakban, különféle tulajdonságok és elrendezés szerint Nézzetek körül a teremben! Miből láttok 6-ot? (Érdeemes „rásegíteni” a feladatra, előzetesen bekészíteni néhány dolgot.)</p> <p>Gyorsolvasás A tanító írásvetítőn vetít ki egy 12 részből álló képsort. Az egy képen látható dolgok száma 0 és 6 között van. (2. melléklet) „Mit láttok a képeken? Miből mennyit láttok? Olvassatok számtannyelven!”</p> <p>A tanító soronként, oszloponként, alulról, összevissza mutat rá a képekre.</p>	<p>A gyerekek megfigyelik a környezetüket, válaszolnak.</p> <p>Egyenként elmondják, mit látnak: a megfelelő tagolással.</p> <p>Elmondják a legrövidebb alakban és bontott alakokban is.</p> <p>A képeken látható dolgok számát most már mindig a szám legrövidebb alakjában mondják: 6, 5, 3, 6 ....</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
4. Számjelírás A számjelírás pontos algoritmusát megtalálható a 9. modulban.	
Házi feladat: differenciáltan a „Számírás” feladatok közül	

2. óra

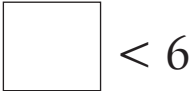
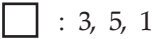
5. Számlálás, számok sorbarendezése, számszomszédok keresése A tanító előveteti a gyerekekkel a golyós számológépüket. Kórusban, a golyók arrébb lökésével számláltatja őket – egyesével, – kettesével kb. 12-ig, – visszafelé is. (Az érintés és a csattanó golyók hangja erősíti a számlálás biztonságát.)	A tanulók saját számológépükön dolgoznak.
12 babszemet dobáltat egy pohárba – egyesével, – kettesével, – visszafelé, miközben hangosan számolják a szemeket.	Mindenki a saját poharával, babjaival, de kórusban számlál.
A tanító felírja a számokat 1-től 10-ig a táblára rendezetlenül, és néhány korongcsoportot is fölhelyez: 	

<p>„Keressétek meg a legkisebb számot: azt, amelyik a legkevesebb pöttyhöz tartozik! Melyik szám tartozik a következő legkevesebbhez? Rajzoljatok nyilat a következőhöz! Folytassátok!”</p> <p>„Most már nagyság szerinti sorban következnek egymás után a számok. Olvasátok le, melyik a 6 kisebbik szomszédja!”</p> <p>Melyik a nagyobbik szomszédja?”</p>	
<p>6. A 6 bontott alakjainak előállítás sokféleképpen</p> <ul style="list-style-type: none"> – hanggal – koronggal – ujjakon <p>A tanító hanggal fejezi ki a 6 bontott alakját. Pl. 2-t nyávog, 4-et ugat. „Hogyan hallod a 6-ot?” Gyerekeket szólít, akik a minta szerint folytatják a feladatot.</p> <p>A tanító előveteti a korongokat. 6 piros korongot rakat ki mindenkiel a padra. Leolvastatja a gyerekekkel, hány kék és hány piros korongot látnak.</p> <p>„Most valaki mondja el csukott szemmel is!”</p> <p>„Párban fogtok dolgozni. Forduljatok a padtársatok felé! Egyikőtök mutasson valamennyit az ujján, a másiktok mutasson annyit, hogy összesen 6 legyen! A bontást mondjátok el számtannyelven is!”</p>	<p>A gyerekek megnevezik: 2 nyávogás, 4 ugatás. $2 + 4$ A szólított gyerekek változatos hangadással végzik a bontást, a többiek leolvassák számtannyelven.</p> <p>$0 + 6$ Az első korongot megfordítják, újra olvasnak. $1 + 5$ Újabb korongot fordítanak a sorban. $2 + 4$ Így folytatják a kirakást és leolvasást. Először egy-egy vállalkozó gyerek próbálja elmondani emlékezet, és a korongok mozgatójának elképzelése alapján a 6 egyre változó bontott alakjait, aztán közösen is elmondják.</p> <p>Minden gyerek elmondja magában a helyén, majd többen az osztály előtt is.</p> <p>Többször ismétlik a feladatot. Pl. 6 ugyanannyi, mint $4 + 2$</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>7. Bontott alakú számok szétválogatása, leolvasása dominó segítségével A tanító dominókészleteket ad a pároknak. „Számláljátok meg, megvan-e a 16 darab! Válogassátok szét a dominókat!”</p> <p>Minden megindokolt válogatást el lehet fogadni.</p> <p>„Válogassátok ki azokat a dominókat, amelyeken összesen 6 pötty van! Olvassatok ezekről számtannyelven!”</p> <p>A tanító a 6 bontott alakját mondja, s a gyerekek felmutatják a megfelelő dominót.</p>	<p>A párok megbeszélik, hogyan válogatnak, és elvégzik a feladatot. Utána elmondják, milyeneket válogattak össze. Pl.: az egyik csoportban azok vannak, aminek az egyik felén 1 pötty van, a másik csoportban a többi. Ugyanannyi pötty van mindkét felén, különböző a két részen a pöttyök száma...</p> <p>A kiválasztott dominóról leolvassák a megjelenített számalakot.</p> <p>A számalakhoz megkeresik azt a lapot, amelyhez tartozik. A feladatot ezután párban folytatják</p>
<p>8. Mérés színes rúddal, szőnyegezés csupa egyformával A tanító lila, rózsaszín és zöld rudakat vetet elő a gyerekekkel. „Hány lila rúddal tudjátok kirakni a zöldet? Hány rózsaszínnel tudjátok kirakni a zöldet? Melyik színből kellett több? Melyik színből kellett kevesebb? Miért?” (A nagyobb egységből kevesebb kell, a kisebb egységből több.)</p>	<p>Megmérés: a válaszhoz be is mutatják a 2 lilával, a 6 rózsaszínnel kirakott zöldet.</p> <p>Az indoklást nem várhatjuk el, s ha valaki mégis próbál magyarázatot adni, a saját szavaival kísérelje meg. (Nem szükséges „szakszerűvé tenni!”)</p>
<p>9. Szőnyegezések két rúddal „Hány fehér rúddal tudjátok kirakni a lila rudat?” „Ha a fehérrel mérünk, akkor a lila rúd hatot ér.” A lila rúd szőnyegezése két rúddal. Leolvasása színnel, számmal.</p>	<p>Hat fehérrel.</p> <p>„A lila rúd ugyanolyan hosszú, mint egy fehér meg egy citromsárga. A 6-os rúd ugyanolyan hosszú, mint az 1-es és az 5-ös együtt.”</p>

3. óra

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>10. Állítások az előbb, később, tegnap, holnap szavak használatával Ezek igazságtartalmának eldöntése, a tévesek igazzá tétele A tanító állításokat mond Pl.: „Tegnap nem voltunk iskolában. Holnap lesz testnevelés óra. Reggel előbb fogat mostam, utána felkeltem. Előbb fölvettem a cipőmet, utána a zoknimat. Előbb megeszem a süteményt, aztán a levest.” Az állítások főleg az osztály életéről, szokásrendjéről szóljanak! Érdekes tréfás mondatokat is kitalálni. „Most ti mondjatok állításokat arról, hogy mi történt tegnap, mi lesz holnap, mi volt előbb, mi később!”</p>	<p>A gyerekek bólogatnak, ha igaz az állítás, koppantanak, ha hamis. Javítják a hamis állításokat. (Többféle javítás is elfogadható.)</p> <p>Maguk is mondanak állításokat. A többiek eldöntik, hogy igaz-e az állítás.</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>11. Nyitott mondat igazzá tétele A tanító fölteszi a táblára a kopasz fát ábrázoló képet (1. melléklet) és kicsit távolabb a 6 falevelet. Kiteszi közéjük a < jelet:</p> <p>„Hány falevél van most a fán?” „Helyesen tettem-e ki a jelet? Olvassátok le!” „Tegyetek a fára valahány falevelet, de úgy, hogy akkor is igaz legyen, amit jelöltem.” Az igaznak elfogadott állítást elmondják röviden, számtannyelven is. (Ne javítsuk még „kisebb”-re a kevesebbet, hiszen feladatunkban valóban ez a konkrét tartalma.) Az elmondott rövid állítást a tanító írja a táblára „diktálás alapján”: $2 < 6$ „Változtassuk meg a levelek számát a fán! Most is szeretném, ha igaz maradna, amit jelöltem!”</p> <p>„Hogyan lehet másképpen?”</p> <p>„Amikor még nem tudjuk, hogy mennyi levél lehet a fán, akkor letakarjuk a fát egy lappal:</p> <p>Ezt így olvashatjuk le: valahány levél kevesebb, mint 6 levél.” Röviden: valamennyi kevesebb, mint 6. Leolvastatja a gyerekekkel is.</p> <p>„Hány levelet tehetünk a fára, hogy igaz legyen, amit a jel mutat?” A sorolt számkártyákat egyenként ráteszi a lapra, leolvastatja a gyerekekkel az állításokat, és a „kipróbált” számkártyákat felhelyezi a táblára a következőképpen: </p>	<p>Most egy levél sincs. 0 falevél van. „A 0 falevél kevesebb, mint a 6 falevél.” – Ez igaz. Egy gyerek feltesz valahány (6-nál kevesebb) levelet. (Pl. 2-t.) Leolvassa: „A 2 kevesebb, mint a 6.” – A többiek döntenek az állítás igazságáról.</p> <p>A kirakás alapján mindig elmondják a kialakult állítást, aztán döntenek az állítás igazságáról. Végül röviden is megfogalmazzák számtannyelven, amit a tanítónak „lediktálnak”.</p> <p>Amíg van új ötletük a gyerekeknek, addig engedjük a fa leveleinek számát változtatni.</p> <p>A gyerekek is leolvassák: „A fán kevesebb levél van, mint 6.” Vagy: „Valamennyi kevesebb, mint 6.”</p> <p>Pl. „3. A 3 kevesebb, mint a 6.” Igaz.</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység																								
<p>12. A 6 bontásának gyakorlása gépjátékkal A gyerekekkel korongot vetet elő. „Anna és Zsolti gesztenyét gyűjtöttek. Ketten együtt összesen hatot. Mennyit gyűjthettek külön-külön?”</p> <p>A korongos megoldások mellett – hasonló elrendezésben – számjelekkel is felírja a tanító a lehetőségeket:</p> <table border="1" data-bbox="179 502 817 774"> <thead> <tr> <th>Anna</th> <th>Zsolti</th> <th></th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>○ ○ ○</td> <td>○ ○ ○</td> <td>3</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td></td> <td>○ ○</td> <td></td> <td>2</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>5</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Anna	Zsolti			○ ○ ○	○ ○ ○	3	3		○ ○		2			5										<p>A kihívott tanulók egy-egy megoldást adnak: kiszámolnak 6 korongot, és a két gyerek képe alá rendezik valahogyan.</p> <p>A gyerekek a helyükön is kirakják a kétfelé-bontásokat, lerajzolják a feladatlagra, és számmal is melléírják a bontást.</p>
Anna	Zsolti																								
○ ○ ○	○ ○ ○	3	3																						
	○ ○		2																						
		5																							